

Motion till riksdagen 2021/22:3986

av Roger Haddad m.fl. (L)

En arbetslöshetsförsäkring i förändring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen ska övergå till att bli helt statlig och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen med ett inkomstvillkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka företagares trygghet i arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kopplingen mellan inbetalningar och försäkringsskydd i arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En liberal arbetsmarknad kännetecknas av låga trösklar och hög rörlighet i kombination med starka trygghetssystem. På en flexibel arbetsmarknad, där fler kan och vill jobba längre och där det blir allt vanligare att byta mellan olika karriärvägar, krävs ett trygghetssystem som ger just det – trygghet. Ett modernt trygghetssystem har ett tydligt fokus på återgång i arbete, samtidigt som såväl inkomstrygghet som sysselsättningstrygghet säkerställs.

En allmän arbetslöshetsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen fyller en viktig roll – inte bara för enskildas trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden, utan även ur ett bredare perspektiv. Vår syn på arbetslöshetsförsäkringen är att den ska vara en brygga för personer som befinner sig

mellan två arbeten. Det är i grunden positivt att människor vill söka sig vidare, göra eller byta karriär under sitt arbetsliv.

Den akuta kris som utvecklats till följd av åtgärderna för att minska smittspridningen av covid-19 har belyst hur stor andel av den arbetande befolkningen som inte har en fullgod trygghet med rådande a-kassesystem. Liberalernas mål är att alla som arbetat ska ha en omställningsförsäkring om de skulle bli arbetslösa, oavsett om de är medlemmar i facket, eller om de är egenföretagare eller kombinatorer. Alla ska ha en försäkring att luta sig tillbaka på.

Arbetslöshet skapar personliga svårigheter för många som drabbas. Många hittar snabbt nya arbeten, men risken finns för att fortsatt vara i en utsatt situation. Förutom den sociala skada som arbetslösheten kan innebära försämras också ekonomin markant. Den generella välfärdspolitiken med bland annat obligatoriska socialförsäkringar är en god lösning på dessa problem. En rätt utformad generell välfärdspolitik understöder människors oberoende och skapar därmed frihet för den enskilda människan att själv forma sitt liv.

Grunden för de resurser som krävs för en generell välfärdspolitik är arbetet. Arbetet är också en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv. Genom ett arbete har den enskilda människan en möjlighet att försörja sig själv, påverka sitt eget liv och själv skapa möjligheter att växa. Möjligheten till arbete är den viktigaste förutsättningen för människors välfärd och grunden för välfärdssamhället. Liberalerna har länge krävt att arbetslöshetsförsäkringen skall vara allmän och obligatorisk precis som våra övriga socialförsäkringar.

Liberalerna anser att det är fel att en i huvudsak statligt finansierad försäkring är frivillig och omfattar alltför få, samtidigt som alla skattebetalare står för notan. Dessutom anser vi att den bör vara statlig istället för att den till största delen skall skötas av privata organisationer, vilket bland annat riskerar att innebära brist på enhetliga bedömningar. Pandemin har även visat att skillnaderna mellan de olika a-kassorna är stora inte minst vad det gäller kapaciteten att göra utbetalningar i tid. Liberalerna föreslår därför att riksdagen beslutar att en statlig obligatorisk och allmän arbetslöshetsförsäkring införs.

Värna arbetslinjen

Det är viktigt att alla kan ta del av arbetslöshetsförsäkringen vid en omställning. Vid ekonomiska störningar fungerar arbetslöshetsförsäkringen som en utjämnande kraft, som jämnar ut konsumtion över konjunkturcykeln och bidrar till att förhindra att en lågkonjunktur blir självgenererande. Samtidigt visar forskningen också att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen kan förlänga tiden i arbetslöshet och därmed bidra till en högre jämviktsarbetslöshet. Vi tror på en arbetslöshetsförsäkring som ger en välavvägd balans mellan å ena sidan trygghet för den arbetssökande – och å andra sidan incitament för att återgå i arbetskraften. Vi vet hur viktig den egna försörjningen är för individens frihet och självständighet. Därför kommer Liberalerna att fortsätta driva på för att värna arbetslinjen och stärka incitamenten för att gå från arbetslöshet till arbete.

En arbetsmarknadspolitik för fler i egen försörjning spänner över flera regelverk och kräver ett batteri av reformer, inte minst av vårt skattesystem. Reformerna av arbetslöshetsförsäkringen utgör en av flera viktiga pusselbitar som är nödvändiga för att fler ska kunna gå från bidrag till egen försörjning. För att arbetslöshetsförsäkringen ska ge inkomstskydd och samtidigt drivkrafter att söka nytt arbete bör den vara tidsbegränsad

med högre ersättning den första tiden och därefter en stegvis avtrappning. Kvalifikationsreglerna måste stödja arbetslinjen. Vårt formella yrkande om detta återfinns i Liberalernas budgetmotion, varför det inte upprepas här.

Trygghet för företagare

En modern arbetsmarknad där fler vågar ta klivet ut ur en anställningstrygghet och in i ett egenföretagande kräver tydliga och generella regler i trygghetssystemen, som värnar samtliga medborgare. Dessvärre är detta inte fallet i dagens system. På många håll i trygghetssystemen finns fortfarande omoderna och omotiverade skillnader mellan företagare och anställda, där företagare i regel erbjuds ett sämre skydd. Speciellt gäller detta de så kallade kombinatorerna: företagare som förenar kortare anställningar med sin egen näringsverksamhet.

Välfärdsystemet kan inte basera sig på att man delar in medborgarna i ett A- och ett B-lag, där arbetstagare erbjuds bättre skydd än den som väljer att starta ett välfärdsskapande företag. Dagens arbetsmarknad kräver tydliga och generella regler som värnar samtliga medborgare. Systemen för sjukpenning, arbetslöshetsförsäkring, föräldrapenning och friskvård måste i större utsträckning likställas mellan företagare och anställda. Våra formella yrkanden avseende de övriga trygghetssystemen återfinns i särskilda kommittémotioner, varför det inte upprepas här.

Omotiverade skillnader mellan företagare och arbetstagare måste undanröjas, samtidigt som trygghetssystemen moderniseras så att de på ett bättre sätt återspeglar villkoren på dagens arbetsmarknad. Därför vill Liberalerna att det nuvarande arbetsvillkoret, som uppställs för att kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen, ersätts med ett inkomstvillkor. Arbetslöshetsförsäkringen skyddar mot förlorad inkomst, och bör därför tydligt kopplas till just inkomsten – oavsett om denna är i form av inkomst av näringsverksamhet eller förvärvsinkomst.

Liberalerna vill också förbättra företagares förutsättningar i arbetslöshetsförsäkringen. Vi vill därför att tiden innan man kan få förnyad a-kassa som företagare förkortas. Det bör också i högre utsträckning än vad som i dag är fallet vara möjligt för en arbetslös företagare att söka uppdrag med bibehållen a-kassa. I detta ingår bland annat att se över den så kallade femårsregeln för företagare, enligt vilken företagares möjligheter att få arbetslöshetsersättning vid upprepade uppehåll i verksamheten begränsas, ses över. Vi vill också se en förstärkning av möjligheterna att kombinera företagande i uppstarts- eller återuppstartsfasen med bibehållen arbetslöshetsersättning.

Tydligare koppling mellan försäkringsskydd och avgift

Det ska finnas ett tydligt samband mellan förmåner och inbetalade premier i trygghetssystemen. Att ett sådant samband finns är en legitimitetsfråga för såväl trygghetssystemen som skattesystemet i stort. Starka skäl talar för att synliggöra skatter samt vad skattepengarna går till. Arbetslöshetsförsäkringen finansieras i dag på en övergripande nivå av arbetsmarknadsavgifterna, som är en del av arbetsgivar- och egenavgifterna. Som är fallet med de andra socialförsäkringsskydd som finansieras inom ramen för arbetsgivar- och egenavgifter saknas det dock en tydlig koppling mellan inbetalningar och försäkringsskydd. Otydligheten rimmar illa med de principer om öppenhet och transparens som inte sällan framhålls som viktiga på andra håll i bidrags- och skatte-

systemen. Liberalerna vill därför tydliggöra kopplingen mellan inbetalningar och utbetalningar i arbetslöshetsförsäkringen.

Roger Haddad (L)

Malin Danielsson (L)

Johan Pehrson (L)

Maria Nilsson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)